Prevencija: Na valovima [CERTIFIKAT KVALITETE RAZINE 2: OBEĆAVAJUĆI PROGRAM]

Provoditelj: Nastavni zavod za javno zdravstvo Primorsko-goranske županije
Godina provedbe: 2025

Kratki opis programa

„NA VALOVIMA“ je univerzalan intervencijski program jačanja socijalno-emocionalnih kompetencija i otpornosti djece predškolske dobi te jačanja roditeljskih kompetencija kojima podupiru njihov razvoj i sposobnost svladavanja zapreka tijekom odrastanja.

Sažetak programa

Predškolski kurikul „Na valovima“, nastao suradnjom nekoliko europskih sveučilišta, provode dodatno educirani odgojitelji. Djeci pruža alate za prevladavanje nedostataka i prepreka u svojemu razvoju, uz korištenje osobne snage. Njime se potiče razvoj sposobnosti pojedinca da se suoči s nedaćama i da se nastavi razvijati unatoč njima. Osmišljen je kao univerzalan i inkluzivan program namijenjen svoj djeci, uključivši djecu iz ranjivih skupina, kao što su djeca Roma, useljenika i izbjeglica, djeca koja žive u siromaštvu i djeca individualnih obrazovnih potreba. Univerzalnim pristupom izbjegavaju se potencijalni rizici obilježavanja i stigmatiziranja koji bi bili posljedica usmjeravanja na poteškoće pojedinoga djeteta. Programom se kod predškolske djece izgrađuju i osnažuju kognitivne, socijalne i emocionalne kompetencije te dodatno učvršćuju generaliziranjem u obiteljskom okruženju uz primjenu posebno pripremljenih aktivnosti koje uključuju roditelje.

Evaluacija: U pedagoškoj godini 2023./24. provedeno je prvo ispitivanje roditelja i odgajatelja o svoj uključenoj djeci kao dio sveobuhvatne evaluacije učinka programa kvazi-eksperimentalnim nacrtom uz kontrolnu i intervencijsku skupinu vrtića. Mjere se neposredni ishodi u socijalno-emocionalnim kompetencijama, kao i socijalna ponašanja i ponašanja vezana uz digitalne tehnologije. U tijeku je posttest, odnosno prikupljanje podataka nakon godine dana provedbe programa.

Dobna skupina: 5-7 godina.

Ciljana skupina: djeca predškolske dobi, roditelji/skrbnici.

Okruženje provedbe programa: vrtić, obitelj.

Ključne riječi: prevencija, ovisnosti, univerzalna prevencija, socijalno-emocionalne vještine, roditeljske vještine.

1. Županije provedbe

Primorsko-goranska

2. Datum početka i završetka programa

Datum početka: 2023
Datum završetka: 2025

3. Ostvaruje li program formalno partnerstvo u zajednici

da

4. Ako da, s kim (suradnik u provedbi)

Dječji vrtić Rijeka, Dječji vrtić Viškovo, Dječji vrtić Snjeguljica, Dječji vrtić OpatijaDječji vrtić

5. Dosadašnja iskustva udruge/institucije u provođenju istog ili sličnih programa
Mjesto provedbe programa: Primorsko-goranska zupanija
Godina u kojoj se program provodio: 2000.- danas
Broj obuhvaćenih korisnika:

6. Je li program originalno autorsko djelo nositelja ili je preuzet za korištenje uz dozvole autora
Izvor programa: Originalni program
Originalni naziv programa na jeziku s kojeg je preuzet:

7. Razina preventivnih intervencija
Univerzalna

8. Okruženje na koje je program primarno usmjeren
Škola

9. Rizični i zaštitni čimbenici na koje program cilja
Rizični čimbenici: Rizični čimbenici na koje se programom djeluje uključuju pripadnost ranjivoj skupini (kao npr. etničkoj manjini, izbjeglice, djeca individualnih obrazovnih potreba) te druge teškoće i prepreke razvoju (kao što su siromaštvo, nezaposlenost roditelja, obiteljski stres, sukobi i/ili nesigurnosti, vršnjačko nasilje, nasilje općenito, diskriminacija i socijalna isključenost).

Zaštitni čimbenici: Osnažuju se unutarnji resursi (samosvijest, rješavanje problema, pozitivni stavovi, optimizam, prilagodljivost, ustrajnost, vjera u svoju unutarnju snagu, samoefikasnost, osjećaj koherencije i svrhe, visoka akademska očekivanja, empatija i suradnja) te vanjski (brižni odnosi i svrhovit angažman kod kuće, u školi i u skupini vršnjaka) (Frde, 2006; Benard, 2004; Cefai, 2008; Simes i sur., 2009; Kimber, 2011; Matsopoulos, 2011; Dimakos i Papakonstantinopoulou, 2012; Hutchinson i Dorsett, 2012; Neihart i sur., 2012; Porcelli, Ungar, Liebenberg i Trepanier, 2014).
Brižan odnos između učitelja ili odgojitelja i djeteta važan je zaštitni čimbenik budući da djetetu pruža psihološku strukturu unutar koje ono može rasti i razvijati se, dok je nezdrav odnos između učitelja ili odgojitelja i djeteta rizičan budući da često vodi do povlačenja i otuđenja. Brižan odnos posebno je važan za djecu iz ranjivih skupina jer im učitelj ili odgojitelj služi kao pozitivan uzor s kojim se mogu identificirati i kao podrška koja im omogućuje da sudjeluju u pozitivnim interakcijama s drugom djecom i s odraslima, bez nepotrebnoga stresa (Werner i Smith, 1992). Veća je vjerojatnost da će djeca koja osjećaju da ih vršnjaci prihvaćaju i poštuju i koja imaju prijatelje za igru i rad, biti motivirana i angažirana te ostvarivati uspjehe i pozitivne interakcije s vršnjacima (Battistich, Schaps i Watson, 2004). Aktivnim dječjim sudjelovanjem u svrhovitim i praktičnim aktivnostima, koje čine ovaj kurikul, jača se njihov osjećaj kompetencije i samopouzdanja (Linnenbrink i Pintrich 2003) koji ima zaštitnu funkciju.

10. Procjena potreba
Način provedbe: Lokalno istraživanje pod nazivom „Analiza korištenja sredstava ovisnosti i ostalih rizičnih ponašanja učenika srednjih škola u Primorsko-goranskoj županiji“ iz 2019. godine pokazuje da više od 40 % srednjoškolaca u Primorsko-goranskoj županiji povremeno ili redovito konzumira alkoholna pića, a njih 30,5 % redovito puši cigarete. Marihuanu je probalo otprilike 30 % učenika, dok ju redovito konzumira 10-12 % učenika. Ostala sredstva relativno su rijetko zastupljena (1-5 %), uglavnom na razini isprobavanja, a vrlo rijetko redovite upotrebe.

Nastavni zavod za javno zdravstvo Primorsko-goranske županije proveo je u prosincu 2018. i siječnju 2019. „Upitnik o interesima i zdravstvenom ponašanju učenika 8. razreda PGŽ“. Upitnik je proveden u 55 osnovnih škola PGŽ. Pitanja vezana za korištenje sredstva ovisnosti bila su o konzumaciji alkohola, cigareta i marihuane. Na pitanje „Kada si prvi put popio cijelo alkoholno piće“ (jedno pivo, čaša vina i sl.), 48,6 % učenika je odgovorilo da je to učinilo do 8. razreda

osnovne škole. Njih 15,8 % do te dobi ima iskustvo pijanstva. 23% učenika je do 8. razreda pušilo cigarete, a 4,3 % učenika je konzumiralo marihuanu.

Očekivani rezultati: Očekivani godišnji neposredni rezultati ključnih aktivnosti za postizanje ciljeva programa: Tisak 35 priručnika za odgajatelje; Tisak 400 priručnika za roditelje; Educirano 30-35 novouključenih odgajatelja i stručnih suradnika kroz dvodnevnu edukaciju ; uključeno oko 400 djece predškolske dobi – neposrednih korisnika programa; uključeno oko 400 roditelja djece predškolske dobi – posrednih korisnika programa; provedeno preko 100 aktivnosti u svakoj odgojnoj skupini (u prosjeku 15 novouključenih skupina svake godine); održano u prosjeku 15 supervizijskih sastanaka djelatnika NZJZ PGŽ s odgojiteljima-provoditeljima programa; provedene edukativne radionice s roditeljima na temu „Digitalnog roditeljstva“ unutar svakog uključenog vrtića.

11. Trajanje programa

Trajanje jednog ciklusa programa u tjednima:

12. Ciljevi programa

Opći: Povećati otpornost i socijalno-emocionalne kompetencije djece predškolske dobi u PGŽ tijekom provođenja programa RESCUR – Na valovima, s ciljem unapređenja mentalnog zdravlja i smanjenja rizičnih ponašanja.
Specifični: Kratkoročni ciljevi: 1. Do kraja pedagoške godine. najmanje 50% djece pokazat će poboljšane verbalne i neverbalne komunikacijske vještine te smanjenu učestalost nesporazuma u vršnjačkoj interakciji, što će biti potvrđeno opažanjima odgojitelja i evaluacijskim listama. 2. Do kraja pedagoške godine, najmanje 50% djece pokazat će veći stupanj prosocijalnog ponašanja (suradnja, pomaganje, empatija) i manju učestalost sukoba s vršnjacima, potvrđeno evaluacijskim upitnicima i opažanjima odgojitelja. 3. Do kraja pedagoške godine. najmanje 50% djece pokazat će povećanu razinu optimizma i pozitivne slike o sebi, što će biti potvrđeno kroz samoprocjene u portfolijima i procjene odgojitelja. 4. Do završetka školske godine. najmanje 50% djece razviti će sposobnost donošenja odgovornijih odluka i prepoznavanja posljedica svojih postupaka, potvrđeno analizom evaluacijskih upitnika i opažanjima. 5. Do kraja pedagoške godine.. najmanje 50% djece pokazat će veću otpornost na vršnjački pritisak i izraženiju samouvjerenost u socijalnim interakcijama, što će potvrditi odgojitelji i roditelji kroz evaluacijske liste. 6. Do kraja pedagoške godine. najmanje 50% djece pokazat će bolju kontrolu intenzivnih emocija i primjenu zdravih strategija suočavanja sa stresom, što će biti potvrđeno opažanjima odgojitelja u svakodnevnim situacijama.

Srednjoročni ciljevi: 1. Do kraja pedagoške godine, najmanje 20% djece imat će smanjene razine anksioznosti, agresivnog ponašanja i socijalne povučenosti, u odnosu na početna mjerenja, potvrđeno standardiziranim upitnicima i procjenama odgojitelja. 2 Do kraja pedagoške godine, najmanje 20% djece pokazat će bolje odnose s vršnjacima i odgojiteljima te veću socijalnu uključenost u grupne aktivnosti, što će biti potvrđeno opažanjima odgojitelja i evaluacijskim listama. 3 Do kraja pedagoške godine, najmanje 70% roditelja izvijestit će o poboljšanoj suradnji s djetetom i većoj kompetenciji u pružanju emocionalne podrške, što će biti potvrđeno evaluacijskim upitnicima roditelja i povratnim informacijama s radionica.

Dugoročni ciljevi: 1. U roku od godinu dana nakon završetka programa najmanje 60% djece pokazivat će višu razinu otpornosti i prilagodljivosti u suočavanju sa školskim izazovima, što će potvrditi učitelji, roditelji i stručni suradnici. 2. U školskoj dobi se smanjenje pojavnosti rizičnih ponašanja (agresija, prkos, rano eksperimentiranje s alkoholom ili cigaretama) za najmanje 10% u odnosu na usporedive populacije, što će biti potvrđeno standardiziranim upitnicima i izvještajima učitelja. 3. U školskoj dobi 50% djece iz ranjivih skupina imat će povećanu socijalnu uključenost i uspješniju integraciju u obrazovni proces, što će biti potvrđeno izvještajima školskih stručnih suradnika.

13. Ciljana skupina

Predškolska dob, Obitelj / roditelji

14. Korisnici programa

Opis korisnika: S obzirom da je program univerzalne prevencije, primarni korisnici programa su djeca u dobi od tri do šest godina koja pohađaju ustanove predškolskog odgoja u PGŽ-u. U pedagoškoj godini 2024./25. je oko 400 iz 16 novouključenih odgojnih skupina triju vrtića (Rijeka, Viškovo i Opatija). Posredni korisnici su njihovi roditelji.
Broj korisnika na godišnjoj bazi: 400 djece

15. Metode korištene u programu
Predavanje, Radionica

16. Program je evaluiran
da

17. Vrsta provedene evaluacije
Da - Evaluacija procesa i učinka

18. Metoda evaluacije
Tim za provedbu, koji čine vrtićki stručni suradnik i djelatnici NZJZ PGŽ nadgleda proces implementacije kurikula. Održavaju se sastanci s odgojiteljima. Odgajatelji ispunjavaju Indeks provedbe – upitnik kojim se, između ostalog, prati pridržavanje predviđenim metodama i aktivnostima te služi kao polazišna točka za raspravu s timom i mentorima o eventualnim pitanjima. Uključenost i zadovoljstvo korisnika prati se pomoću Indeksa provedbe, koji ispunjavaju odgojitelji-provoditelji programa. Rezultati procesne evaluacije koriste se za prilagodbu materijala ili procedura rada.

19. Evaluatori
Unutarnji

20. Najvažniji rezultati evaluacije
U pedagoškoj godini 2023./24. provedeno je prvo ispitivanje roditelja i odgajatelja o svoj uključenoj djeci kao dio sveobuhvatne evaluacije učinka programa kvazi-eksperimentalnim nacrtom uz kontrolnu i intervencijsku skupinu vrtića. Mjere se neposredni ishodi u socijalno-emocionalnim kompetencijama, kao i socijalna ponašanja i ponašanja vezana uz digitalne tehnologije. Budući da se istraživanje provodi u mješovitim vrtićkim skupinama s djecom dobi od tri do šest godina, rezultati iz pretesta starije djece (5-6 godina) poslužiti će kao kontrolna skupina za mlađu djecu (3-4 godine) u drugoj točki mjerenja, odnosno posttestu. Na taj način istraživanje ima kvazi-eksperimentalni nacrt s intervencijskom i kontrolnom skupinom. Također, u okviru ovog istraživanja uz procjenu učinkovitosti same intervencije provodi se detaljnije istraživanje povezanosti obiteljskog korištenja digitalnih tehnologija i roditeljskih ponašanja vezanih uz regulaciju izlaganja djece digitalnim tehnologijama i razvoj socijalno-emocionalnih vještina te problemima u ponašanju. U tijeku je posttest, odnosno prikupljanje podataka nakon godine dana provedbe programa. U pretestu su procjene za svu uključenu djecu dali odgajatelji te njihovi roditelji ispunjavanjem upitnika. Podatke je u program za obradu unijela djelatnica NZJZ PGŽ. Obrada podataka slijedi nakon prikupljanja podataka iz posttest faze (u tijeku).

21. Program je promoviran u okviru medijske kampanje na nacionalnoj i/ili lokanoj razini
Promoviran: ne
Sadržaj i tijek kampanje:

22. Ukupni proračun programa za jednu godinu provođenja (HRK)

23. Izvori financiranja
Vlastita sredstva (HRK):
Gradsko financiranje (HRK):
Županijsko financiranje (HRK):

Nacionalno financiranje (HRK):
Drugi izvori (HRK):